

Αναζήτηση εμπειρογνώμονα

Περιεχόμενο που
παρέχεται από
Πορτογαλία

Πορτογαλία

I. Κατάλογοι και μητρώα πραγματογνωμόνων

Με εξαίρεση τις διαδικασίες που προβλέπονται στον Κώδικα Απαλλοτριώσεων, δεν υπάρχει άλλος επίσημος κατάλογος/μητρώο πραγματογνωμόνων στην Πορτογαλία. Ο Κώδικας Απαλλοτριώσεων (που εγκρίθηκε με τον νόμο αριθ. 168/99, της 18ης Σεπτεμβρίου) προβλέπει την παρέμβαση πραγματογνωμόνων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο σε διαδικασίες που αφορούν τον προσδιορισμό της δημόσιας ωφέλειας της απαλλοτρίωσης και τη διαδικασία αναγκαστικής διοικητικής εκτέλεσης, συμπεριλαμβανομένων των φάσεων της διαιτησίας και της έφεσης στο πλαίσιο αμφοτέρων των διαδικασιών.

Οι αξιολογήσεις και οι έρευνες που διενεργούνται από τον πραγματογνώμονα καταλήγουν, ιδίως, στον καθορισμό δίκαιης αποζημίωσης που πρέπει να καταβληθεί στον καθ' ου η απαλλοτρίωση. Το ποσό πρέπει να βασίζεται στη διαπίστωση των πραγματικών στοιχείων που είναι απαραίτητα για τον υπολογισμό της εν λόγω αποζημίωσης.

Σύμφωνα με το [νομοθετικό διάταγμα αριθ. 125/2002 της 10ης Μαΐου](#), το οποίο διέπει τους όρους άσκησης καθηκόντων πραγματογνώμονα και διαιτητή στις προαναφερθείσες διαδικασίες, η [Γενική Διεύθυνση Διοίκησης της Δικαιοσύνης \(DGAJ\)](#) είναι η πορτογαλική αρχή που είναι επιφορτισμένη με την έκδοση και την επικαιροποίηση του [επίσημου καταλόγου πραγματογνωμόνων](#) και με την προώθηση των διαδικασιών επιλογής και πρόσληψης πραγματογνωμόνων. Τα καθήκοντα των πραγματογνωμόνων είναι ιδίως τα εξής:

1. Πρόβλεψη τελών για την απαλλοτρίωση·
2. Διεξαγωγή ερευνών
3. Διεξαγωγή αξιολογήσεων
4. Συμμετοχή σε διαδικασίες διαιτησίας.

Επιπλέον, από τον επίσημο κατάλογο διορίζονται επίσης πραγματογνώμονες στις περιπτώσεις στις οποίες ο νόμος επιτρέπει την απαλλοτρίωση κινητής περιουσίας, ιδίως σύμφωνα με το άρθρο 16 του [νόμου 13/85 της 6ης Ιουλίου](#) (νόμος περί πολιτιστικής κληρονομιάς της Πορτογαλίας).

Ο κατάλογος πραγματογνωμόνων επικαιροποιείται περιοδικά.

Δεν υπάρχει εργαλείο αναζήτησης για την εξεύρεση πραγματογνώμονα στην Πορτογαλία.

II. Προσόντα των πραγματογνωμόνων

Για να εγγραφούν στον κατάλογο, οι υποψήφιοι πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες απαιτήσεις:

1. Να κατέχουν τον κατάλληλο τίτλο σπουδών, όπως αυτούς που αναφέρονται στο [διάταγμα αριθ. 788/2004 της 9ης Ιουλίου](#).
2. Να είναι τουλάχιστον 18 ετών·
3. Να μην τους έχει απαγορευθεί η άσκηση δημόσιας εξουσίας ή να μην έχουν αποκλειστεί από την άσκηση των καθηκόντων που καλείται να εκτελέσει ο πραγματογνώμονας·
4. Να διαθέτουν τη σωματική και τη διανοητική ικανότητα που απαιτούνται για την εκτέλεση των σχετικών

καθηκόντων·

5. Να συμμορφώνονται με την υποχρεωτική νομοθεσία περί εμβολιασμού.

III. Αμοιβή των πραγματογνωμόνων

Οι πραγματογνώμονες που διορίζονται από τα δικαστήρια δεν μπορούν να λάβουν προκαταβολή.

Η αμοιβή των πραγματογνωμόνων καθορίζεται σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 17 του κανονισμού για τα διαδικαστικά έξοδα, ο οποίος εγκρίθηκε με το [νομοθετικό διάταγμα αριθ. 34/2008](#) της 26ης Φεβρουαρίου, και συγκεκριμένα σύμφωνα με τον πίνακα IV: από 1 έως 10 λογιστικές μονάδες (UC) (η αξία μιας μονάδας ανέρχεται σε 102,00 ευρώ). Την 1η Φεβρουαρίου 2017 το πορτογαλικό Συνταγματικό Δικαστήριο αποφάνθηκε, με δεσμευτική ισχύ, ότι ο κανόνας που απαγορεύει την αμοιβή των πραγματογνωμόνων πέραν του ορίου των 10 UC (1.020,00 ευρώ) είναι αντισυνταγματικός, διότι αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας.

Στην περίπτωση πραγματογνώμονα που επιλέγεται από τον δικαστή, τα έξοδα ταξιδιού καταβάλλονται εκ των προτέρων.

Η καταβολή της αμοιβής των πραγματογνωμόνων γίνεται ως εξής:

Αστικές διαδικασίες

Τα έξοδα της διαδικασίας περιλαμβάνουν την αμοιβή των πραγματογνωμόνων. Κάθε συμμετέχων καταβάλλει τα διαδικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε ο ίδιος και τα έξοδα του αντιπροσώπου του. Το δικαστήριο επιδικάζει στον πλήρως νικήσαντα διάδικο την επιστροφή των εξόδων που είναι αναγκαία για την αποτελεσματική άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος κατά συμμετέχοντος που ηττήθηκε επί του συγκεκριμένου θέματος.

Αν ο συμμετέχων νίκησε μόνο εν μέρει, το δικαστήριο κατανέμει δίκαια την επιστροφή των εξόδων ή αποφαινεται ότι κανένας από τους συμμετέχοντες δεν δικαιούται επιστροφή εξόδων. Βάσει των αποτελεσμάτων της διαδικασίας, το κράτος δικαιούται να λάβει από τους συμμετέχοντες επιστροφή των διαδικαστικών εξόδων στα οποία υποβλήθηκε, αν τα εν λόγω έξοδα δεν αναμένεται να εκπέσουν από τα δικαστικά τέλη.

Ποινικές διαδικασίες

Τα αναγκαία έξοδα για τη διεξαγωγή της ποινικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας εκτέλεσης της ποινής, βαρύνουν το κράτος. Αν ο κατηγορούμενος καταδικαστεί, υποχρεούται να επιστρέψει στο κράτος ένα κατ' αποκοπήν ποσό των λοιπών εξόδων τα οποία είχαν καλυφθεί αρχικά από το κράτος, όπως, για παράδειγμα, τα έξοδα μεταφοράς ή τα έξοδα για εξετάσεις που πραγματοποιήθηκαν από εργαστήρια. Ωστόσο, προϋπόθεση για το κατ' αποκοπή ποσό είναι να έχει ζητηθεί η έκθεση πραγματογνωμοσύνης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Οι διάδικοι δεν έχουν καμία δυνατότητα να λάβουν νομική συνδρομή όσον αφορά την αμοιβή του πραγματογνώμονα.

IV. Ευθύνη των πραγματογνωμόνων

Οι κανονιστικές ρυθμίσεις της Πορτογαλίας δεν περιλαμβάνουν ειδική διάταξη σχετικά με την ευθύνη του πραγματογνώμονα ισχύουν οι γενικές ρυθμίσεις περί συμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης.

Ωστόσο, ο πραγματογνώμονας οφείλει να εκτελεί τα καθήκοντά του με τη δέουσα επιμέλεια που επιβάλλει ο ρόλος του, όπως ορίζεται στην εντολή διορισμού που έχει λάβει, ενώ ο δικαστής μπορεί να επιβάλει πρόστιμο, αν ο πραγματογνώμονας αθετήσει την υποχρέωση συνεργασίας του με το δικαστήριο. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να αποκλείσει τον πραγματογνώμονα από τη διαδικασία, αν κρίνει ότι ασκεί τα καθήκοντά του πλημμελώς (για παράδειγμα, αν δεν υποβάλει την έκθεση πραγματογνωμοσύνης μέσα στην ταχθείσα προθεσμία).

Οι πραγματογνώμονες, όταν διοριστούν, οφείλουν να δεσμευθούν απαρέγκλιτα ότι θα εκπληρώσουν επιμελώς την αποστολή που τους έχει ανατεθεί, εκτός αν είναι δημόσιοι υπάλληλοι και η ιδιότητα αυτή παρεμποδίζει την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Οι πραγματογνώμονες δεν υποχρεούνται να συνάψουν σύμβαση ασφάλισης επαγγελματικής ευθύνης για την κάλυψη της ενδεχόμενης ευθύνης τους.

Η ευθύνη του πραγματογνώμονα δεν υπόκειται σε ανώτατο όριο βάσει του νόμου.

V. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες πραγματογνωμοσύνης

Οι κύριες νομικές διατάξεις που εφαρμόζονται στη δικαστική πραγματογνωμοσύνη στην Πορτογαλία περιέχονται στα άρθρα 467-489 του [Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας](#) και στα άρθρα 151-163 του [Κώδικα Ποινικής Δικονομίας](#). Δεν υπάρχει ηλεκτρονικά προσβάσιμη αγγλική έκδοση των εν λόγω διατάξεων.

Οι γενικοί κανόνες διορισμού πραγματογνώμονα στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον αστικού, ποινικού και διοικητικού δικαστηρίου είναι παρόμοιοι. Ο τίτλος του πραγματογνώμονα δεν προστατεύεται.

Το νομικό σύστημα της Πορτογαλίας δεν κάνει διάκριση μεταξύ μαρτύρων με ειδικές γνώσεις, τεχνικών πραγματογνωμόνων, νομικών πραγματογνωμόνων ή οποιουδήποτε άλλου είδους πραγματογνωμόνων.

Όπως προαναφέρθηκε, εκτός από τον κατάλογο που αφορά τους πραγματογνώμονες που διορίζονται βάσει του Κώδικα Απαλλοτριώσεων, δεν υπάρχει άλλος επίσημος κατάλογος πραγματογνωμόνων. Οι πραγματογνώμονες χρησιμοποιούνται συχνά, τόσο σε ποινικές όσο και σε αστικές διαδικασίες.

1. Διορισμός πραγματογνωμόνων

Στις αστικές διαδικασίες πραγματογνώμονες μπορούν να διοριστούν μόνο από δικαστήριο. Στις ποινικές διαδικασίες, κατά τη φάση της ανάκρισης, πραγματογνώμονες μπορεί να διορίσει ο εισαγγελέας.

Πραγματογνώμονες μπορούν επίσης να διοριστούν για την προκαταρκτική ή την προδικαστική διαδικασία.

1.α Διορισμός από δικαστήριο

Το δικαστήριο μπορεί να διορίσει πραγματογνώμονα κατόπιν αιτήσεως διαδίκου ή κατά τη διακριτική του ευχέρεια. Στο πλαίσιο της διαδικασίας της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας, το δικαστήριο διατάσσει πραγματογνωμοσύνη, αν η απόφαση εξαρτάται από την αξιολόγηση πραγματικών περιστατικών για τα οποία απαιτείται επιστημονική γνώση.

Δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ του διορισμού πραγματογνώμονα στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον αστικού, ποινικού και διοικητικού δικαστηρίου.

Οι διάδικοι και ο ίδιος ο ορισθείς πραγματογνώμονας μπορούν να προβάλουν λόγους εξαίρεσης και νόμιμης απαλλαγής του πραγματογνώμονα από τα καθήκοντά του, ανάλογα με τις περιστάσεις.

Εφαρμόζονται ανάλογα οι κανόνες που αφορούν τις αιτήσεις εξαίρεσης δικαστών.

Όσοι ασκούν καθήκοντα στα κυρίαρχα όργανα ή στα ισοδύναμα όργανα των Αυτόνομων Περιφερειών εξαιρούνται από την άσκηση καθηκόντων πραγματογνώμονα. Το ίδιο ισχύει και για εκείνους οι οποίοι, βάσει νόμου, έχουν παρόμοιο καθεστώς, όπως οι εισαγγελείς κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και οι διπλωματικοί υπάλληλοι ξένων χωρών.

Κάθε πρόσωπο που επικαλείται προσωπικούς λόγους μπορεί να απαλλαγεί από την άσκηση καθηκόντων πραγματογνώμονα.

Όταν το δικαστήριο διορίζει πραγματογνώμονες, χρησιμοποιεί κατάλογο ή μητρώο πραγματογνωμόνων για να τους επιλέξει, με εξαίρεση τον τομέα της ιατρικής πραγματογνωμοσύνης, η οποία ανατίθεται νομίμως σε δημόσιο οργανισμό: [Instituto Nacional de Medicina Legal e Ciências Forenses \(Εθνικό Ιατροδικαστικό και Εγκληματολογικό Ινστιτούτο\)](#).

Ο διορισμός πραγματογνώμονα από το μητρώο αποτελεί πρακτική την οποία ακολουθούν ευρέως τα δικαστήρια.

1.β Διορισμός από τους διαδίκους

Το δικαστήριο μπορεί να διορίσει πραγματογνώμονα κατόπιν αιτήσεως διαδίκου ή κατά τη διακριτική του ευχέρεια. Στο πλαίσιο της διαδικασίας της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας, το δικαστήριο διατάσσει πραγματογνωμοσύνη, αν η απόφαση εξαρτάται από την αξιολόγηση πραγματικών περιστατικών για τα οποία απαιτείται επιστημονική γνώση.

Οι διάδικοι δεν έχουν το δικαίωμα να διορίσουν πραγματογνώμονα μπορούν μόνο να προτείνουν.

Οι διάδικοι μπορούν να διορίζουν πραγματογνώμονα για κοινή πραγματογνωμοσύνη σε αστικές διαδικασίες. Στις περιπτώσεις αυτές, πραγματογνώμονας που διορίζεται από τον δικαστή συνεργάζεται με έναν ή περισσότερους πραγματογνώμονες που διορίζονται από τους διαδίκους.

2 Διαδικασία

2.α Αστικές διαδικασίες

Δεν υπάρχουν ειδικές απαιτήσεις που πρέπει να τηρήσει ένας πραγματογνώμονας στην έκθεσή του και/ή στις δικαστικές διαδικασίες, όπως, για παράδειγμα, στη νομολογία.

Το δικαστήριο δεν παρακολουθεί ούτε ελέγχει την πρόοδο των ερευνών του πραγματογνώμονα. Όταν, για τεχνικούς ή επαγγελματικούς λόγους, η έκθεση δεν μπορεί να συνταχθεί εντός της προθεσμίας που έχει ορίσει ο δικαστής, το δικαστήριο πρέπει να ενημερωθεί αμέσως, για να διορίσει νέο πραγματογνώμονα το συντομότερο δυνατόν.

Δεν υπάρχει έλεγχος ποιότητας για την εργασία του πραγματογνώμονα.

Το δικαστήριο δεν δεσμεύεται από τη γνωμοδότηση του πραγματογνώμονα. Το δικαστήριο μπορεί να κρίνει διαφορετικά και να αποκλίνει από τη γνωμοδότηση του εμπειρογνώμονα. Ωστόσο, η διαφωνία πρέπει να βασίζεται σε τεχνικούς λόγους και να είναι αιτιολογημένη.

Δεν υπάρχει διαδικασία που να προβλέπει συνεδρίαση των πραγματογνωμόνων πριν από τη δίκη ή εξέτασή τους πριν από αυτήν προκειμένου να αποσαφηνιστούν τα σχετικά ζητήματα και να κατανοήσει το δικαστήριο τις διστάμενες απόψεις.

Οι διάδικοι μπορούν να συνδράμουν τον πραγματογνώμονα και να υποβάλουν παρατηρήσεις σ' αυτόν. Παρέχουν επίσης κάθε διευκρίνιση που ο πραγματογνώμονας κρίνει αναγκαία. Αν ο δικαστής είναι παρών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας πραγματογνωμοσύνης, μπορεί επίσης να ζητήσει ό,τι κρίνει σκόπιμο στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διαδικασίας.

Οι πραγματογνώμονες μπορούν να χρησιμοποιούν όλα τα μέσα που είναι αναγκαία για την κατάλληλη εκτέλεση των καθηκόντων τους, να ζητούν την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων ή την παροχή διευκρινίσεων και να αιτούνται πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τους φακέλους της διαδικασίας.

Ειδικότερα, ο πραγματογνώμονας δεν υποχρεούται να πραγματοποιεί συναντήσεις με τα μέρη προκειμένου να συγκεντρώσει τις παρατηρήσεις τους.

1. Έκθεση πραγματογνωμοσύνης

Δεν υπάρχει υποχρεωτικό πλαίσιο το οποίο πρέπει να ακολουθήσει ο πραγματογνώμονας στην έκθεσή του.

Σε περίπτωση συλλογικής εμπειρογνωμοσύνης, αν δεν υπάρχει ομοφωνία, οι διαφωνούντες πραγματογνώμονες πρέπει να αναπτύξουν το σκεπτικό της άποψής τους.

Οι πραγματογνώμονες δεν υποχρεούνται να υποβάλουν προκαταρκτική έκθεση.

Οι εμπειρογνώμονες είναι υποχρεωμένοι να απαντήσουν στα επιχειρήματα των διαδίκων μόνο στην τελική έκθεση.

Δεν υπάρχουν ειδικές απαιτήσεις που πρέπει να τηρήσει ο πραγματογνώμονας στην έκθεσή του και/ή στις

δικαστικές διαδικασίες, όπως, για παράδειγμα, στη νομολογία.

Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες ο πραγματογνώμονας πρέπει να συντάξει συμπληρωματική έκθεση, αν το δικαστήριο υποβάλει πρόσθετα ερωτήματα ή αν ζητήσει από τον εμπειρογνώμονα να διευκρινίσει κάποια σημεία της έκθεσης.

Οι πραγματογνώμονες υποβάλλουν την έκθεσή τους εγγράφως.

2. Ακροαματική διαδικασία

Αν το ζητήσει ένας από τους διαδίκους ή το δικαστήριο, οι πραγματογνώμονες παρίστανται στην τελική συζήτηση προκειμένου να δώσουν ενόρκως τις εξηγήσεις που τους ζητούνται.

2.β Λοιπά

(οι απαντήσεις στις ερωτήσεις αυτές δίνονται σε άλλα σημεία του παρόντος δελτίου — η παρακάτω αναφορά αποτελεί απλή επανάληψη)

Δεν υπάρχουν ειδικές απαιτήσεις που πρέπει να τηρήσει ο πραγματογνώμονας στην έκθεσή του και/ή στις δικαστικές διαδικασίες, όπως, για παράδειγμα, στη νομολογία.

Το δικαστήριο δεν παρακολουθεί ούτε ελέγχει την πρόοδο των ερευνών του πραγματογνώμονα.

Δεν υπάρχει έλεγχος ποιότητας για την εργασία του πραγματογνώμονα.

Οι διάδικοι μπορούν να αμφισβητήσουν την έκθεση με δηλώσεις και με την υποβολή αντιπραγματογνωμοσύνης πριν το δικαστήριο αποφασίσει για την υπόθεση.

Το δικαστήριο δεν δεσμεύεται καταρχήν από τη γνώμη του πραγματογνώμονα. Αν το δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά, πρέπει να αιτιολογήσει τη διαφωνία του με τη γνώμη του πραγματογνώμονα.

Δεν υπάρχει διαδικασία που να προβλέπει συνεδρίαση των πραγματογνωμόνων πριν από τη δίκη ή εξετάσή τους πριν από αυτήν προκειμένου να αποσαφηνιστούν τα σχετικά ζητήματα και να κατανοήσει το δικαστήριο τις διστάμενες απόψεις.

Οι πραγματογνώμονες μπορούν να έλθουν σε επαφή με τους διαδίκους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Οι διάδικοι επιτρέπεται να είναι παρόντες κατά τη διενέργεια των ερευνών και των πράξεων που διεξάγονται στο πλαίσιο της πραγματογνωμοσύνης και μπορούν να διατυπώνουν παρατηρήσεις και να απαντούν σε ερωτήσεις των πραγματογνωμόνων.

Ειδικότερα, ο πραγματογνώμονας δεν υποχρεούται να πραγματοποιεί συναντήσεις με τα μέρη προκειμένου να συγκεντρώσει τις παρατηρήσεις τους.

Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στην παρούσα ενότητα συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο του έργου «Εξεύρεση πραγματογνώμονα» από σημεία επαφής ανά χώρα που επιλέχθηκαν από το [Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Εμπειρογνωσίας και Εμπειρογνομόνων \(European Expertise & Experts Institute - EEEI\)](#).

■ Τελευταία επικαιροποίηση: 07/04/2024

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται το εκάστοτε κράτος μέλος. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη όσον αφορά τις πληροφορίες ή τα στοιχεία που περιλαμβάνονται ή για τα οποία γίνεται λόγος στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.